

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ IR LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJĄ

2021 m. kovo 25 d. Nr. 4D-2020/2-727
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje buvo gautas X (toliau vadinama – Pareiškėja) skundas dėl Alytaus rajono savivaldybės (toliau vadinama – Savivaldybė) administracijos pareigūnų veiksmų, netinkamai sprendžiant klausimus, susijusius su individualaus kompostavimo dėžės vietos nustatymo reikalavimų įgyvendinimu.

2. Pareiškėja skunde nurodė:

2.1. Savivaldybės administracija piktybiškai nereaguoja į Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos (toliau vadinama ir – AM) rekomendacijas dėl komposto dėžės vietos nustatymo ir nesiima konkrečių veiksmų įpareigoti kaimyną patraukti komposto dėžę nuo tvoros į nuošalią vietą rekomenduojamu atstumu nuo žemės sklypo ribų. AM raštu nurodė, kokie atstumai ir kokia vieta turi būti skirta komposto dėžės įrengimui (rekomenduojama komposto dėžės vietą parinkti nuošalesnėje žemės sklypo vietoje (bent 2/3 metrų atstumu nuo gretimo žemės sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį).

2.2. Komposto dėžė pastatyta po Pareiškėjos gyvenamojo namo langais. Pūvančios ir yrančios žaliosios atliekos skleidžia nemalonų kvapą.

2.3. Savivaldybės administracijos atsakymas, kad po gyvenamojo namo langu galima pastatyti ir kompostuoti žaliąsias atliekas, žemina.

2.4. Savivaldybės administracijos direktorės teigimu, komisija nustatė, jog gretimo žemės sklypo savininkė nepažeidė aplinkosauginių reikalavimų dėl komposto dėžės pastatymo, nors kaimyno komposto dėžės pagrindas iš medinių palečių apačioje visas įsirėmęs į tvorą ir ją gadina. „Visa dėžė, patvorys apžėlęs. Žolės lenda man pro tvorą. Jas turiu rauti dažnai ir aukoti tam savo laiką“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėja prašo Seimo kontrolierių padėti išspręsti problemą, nes gretimame žemės sklype įrengta kompostavimo dėžė teršia aplinką ir gadina tvorą.

4. 2020 m. rugpjūčio 10 d. Pareiškėja informavo, kad „įrodyta oficialiai ir tyrimas dėl „žalios naftos“ patvirtintas. Mus Y nuodijo galima sakyti piktybiškai. Dabar jau Vilniuje aplinkosaugoje dirbančio A. A. dėka įrodyta.

2020 m. gruodžio 14 d. Pareiškėja papildomai nurodė, kad „dėl Alytaus aplinkosaugininkų nenoro dirbti ekspertizė užsitęsė, bet tyrimo atsakymas aiškus. Tvorą nutepta kenksmingomis medžiagomis. Tačiau niekaip nesulaukiame jos pašalinimo. Ji stovi skleidama neaišku kokią chemiją. Juk medicininių tyrimų apie kenksmingumą nieks nedarė. Faktas, kad nutepta kancerogenais. Lietuvos įstatymai draudžia šią chemiją naudoti gyvenvietėje. [...]“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Savivaldybės administracijos direktoriaus 2019 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. D1464 sudarytos komisijos (toliau vadinama – komisija) Savivaldybės administracijos direktoriui pateiktoje **2019 m. liepos 11 d.** išvadoje nurodyta:

„[...]

Komisija nagrinėjo skundą, pateiktą kartu su Aplinkos apsaugos departamento (toliau vadinama – AAD) Alytaus valdybos (toliau vadinama – AV) 2019 m. birželio 11 d. raštu Nr. (11.1)-AD5-10543 „Dėl skundo“ (toliau raštas), ir apžiūrėjo bei įvertino su tuo susijusias faktines aplinkybes.

Pareiškėja skunde 2019 m. birželio 7 d. reikalauja, kad Y perkeltų komposto dėžę, sukaltą iš euro padėklų, į kitą vietą, nes jos teigimu ji stovi visai ant jų tvoros ribos ir teršia aplinką, skleidžia blogą kvapą, sudaro vizualinę taršą ties Pareiškėjos langais. Taip pat reikalauja, kad būtų sutvarkyta žemės sklypo dalis, esanti šalia tvoros, kuri yra netvarkyta jau kuris laikas ir yra apaugusi žolėmis, su subrandintomis jų sėklomis.

Atsakovė, Z, Y žmona, pateikė savo paaiškinimus ir nurodė, kad pastačius komposto dėžę savo žemės sklypo ribose, nepažeidė nei vieno teisės akto ir jos neprivalo patraukti, taip pat prižadėjo, kad netvarkingą žemės sklypo dalį sutvarkys grįžęs vyras, kadangi ji nemoka naudotis rankiniu žolės pjovimo įrankiu.

Komisija n u s t a t ė:

Nagrinėjant raštą, komisija 2019 m. liepos 11 d. buvo nuvykusi į <...>, Radžiūnų k., Alytaus sen., Alytaus r. sav. apžiūrėti susidariusią situaciją. Apžiūros metu taip pat dalyvavo Pareiškėja ir atsakovai Z. (vyras, Y išvykęs į užsienį).

Pareiškėja apžiūros metu nurodė panašias aplinkybes, kurias pateikė savo skunde ir teigė, kad dėl prie pat tvoros pastatytos komposto dėžės ji negalinti atsidaryti langų dėl sklindančio kvapo. Taip pat, kad per tvorą į jos žemės sklypą byra purvas iš komposto dėžės, bei iš peraugusių žolių krenta sėklos į jos žemės sklypą.

Z nurodė, kad komposto dėžės patraukti jie neprivalo, nes jokie įstatymai griežtai nenurodo, kokių atstumu nuo gretimo žemės sklypo ji turi stovėti, yra tik rekomendacinio pobūdžio. Jie mano, kad yra pažeidžiamos jų teisės, kadangi yra fotografuojami ir filmuojami be jų sutikimo.

Iš Pareiškėjos ir Z bendravimo ir nurodomų komisijai aplinkybių, spręstina, kad kaimynai jau seniai nesutaria, konfliktuoja ir tai jau ne pirmasis jų ginčas.

Išklausius abi šalis, apžiūros metu **nustatyta, kad žemės sklypo dalis, atskirta nuo kiemo didele, medine tvora, priklausanti Y ir jo žmonai, yra neprižiūrėta ir netvarkinga, žolės jau yra subrandinusios sėklas, kurios esant didesniai vėjui yra išnešiojamos į Pareiškėjos žemės sklypą. Šiuo atveju yra akivaizdi vizualinė tarša. Taip pat nustatyta, kad komposto dėžė stovi visai šalia Pareiškėjos sklypo, tačiau ne ant jų tvoros ribos.** Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro priimtu įsakymu „Dėl biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdoravimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“ 5 skyriaus 16.1 punktu komposto dėžę yra rekomenduojama statyti bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį, nuošalesnėje sklypo vietoj. Apžiūros metu nebuvo rasta atliekų rūšiavimo pažeidimų, nemalonių kvapų nebuvo juntama.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, **komisija pateikia Savivaldybės administracijos direktoriui motyvuotą minėto tyrimo išvadą:**

1. Išnagrinėjus pateiktą skundą, įvertinus visas aplinkybes vietoje ir gavus apžiūros metu Pareiškėjos, Z paaiškinimus, **nenustatyta administracinio nusižengimo, atitinkančio Administracinių nusižengimų kodekse įtvirtintų nusižengimų sudėties požymių.**

2. Pasiūlyta atsakovei pertvarkyti komposto dėžę taip, kad nekristų susikaupusios atliekos į Pareiškėjos žemės sklypą. Uždengti tarpus į abiejų kaimynų sklypų pusę.

3. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro priimtu įsakymu „Dėl biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų, patvirtinimo“ 5 skyriaus 16.1 punktu yra rekomenduojama vieta komposto dėžei pastatyti: kompostavimo vieta parenkama nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį). Nustatyta, kad atsakovė nepažeidė aplinkosauginių reikalavimų dėl komposto dėžės pastatymo,

3. [taip dokumente] Atsakovė **Z informuota, kad** remiantis Savivaldybės 2014 m. vasario 25 d. sprendimu „Dėl Alytaus rajono savivaldybės miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklių patvirtinimo“ 11 ir 12.2 punktais, **turi sutvarkyti savo žemės sklype esančią netvarkingą teritoriją**. Sutvarkyti teritoriją sutarta **iki rugpjūčio 12 d.** Apie sutvarkytus rezultatus informuoti el. paštu arba paštu.

4. Siūlyti Pareiškėjai ir Z kilusius nesutarimus ir ginčus bandyti išspręsti taikiai.

5. Pareiškėjai, Z manant, kad pažeidžiami jų teisėti interesai ir neišsprendus kilusių ginčų taikiai, juos spręsti teisme civilinius santykius reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.“

6. Savivaldybės administracijos **2019 m. liepos 17 d.** rašte Nr. (3.7)K26-2265 Pareiškėjai nurodyta:

„Savivaldybės administracija nurodo, kad apžiūros metu nustatyta, jog **žemės sklypo dalis, atskirta nuo kiemo didele, medine tvora, priklausanti Y ir Jums, yra neprižiūrėta ir netvarkinga, žolės jau yra subrandinusios sėklas, kurios esant didesniai vėjui yra išnešiojamos į kaimyninį žemės sklypą**. Šiuo atveju yra akivaizdi vizualinė tarša. Taip pat nustatyta, kad komposto dėžė stovi visai šalia kaimyninio sklypo, tačiau ne ant jų tvoros ribos. Apžiūros metu nebuvo rasta atliekų rūšiavimo pažeidimų, nemalonių kvapų nebuvo juntama.

Atsižvelgiant į tai, raštu **įpareigojame iki 2019 m. rugpjūčio 12 d. sutvarkyti netvarkingą žemės sklypą vadovaujantis Alytaus rajono savivaldybės miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklių**, patvirtintų Savivaldybės 2014 m. vasario 25 d. sprendimu „Dėl Alytaus rajono savivaldybės miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklių patvirtinimo“, **11 ir 12.2 punktais, bei laikytis jų**.

Taip pat vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu patvirtintų Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų 5 skyriaus 16.1 papunkčiu **rekomenduojame bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį, perstatyti komposto dėžę**.

Šis atsakymas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriui (Laisvės al. 36, Kaunas) arba Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams (A. Mickevičiaus g. 8A, Kaunas) per vieną mėnesį nuo jo įteikimo dienos.“

7. Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriaus **2019 m. rugpjūčio 28 d.** sprendime Nr. 21R1-191(AG1-117/12-2019) nurodyta:

„Pareiškėja prašo įpareigoti Savivaldybės administracijos Komunalinio skyriaus darbuotojus atlikti šiuos veiksmus: 1) įpareigoti kaimyną persikelti komposto dėžę į kitą savo sklypo vietą (toliau nuo Pareiškėjos langų ir tvoros), nurodyti konkrečią datą, iki kada šie veiksmai turi būti atlikti; 2) įpareigoti kaimyną prižiūrėti savo teritoriją, nurodant kaip dažnai turėtų būti pjaunama žolė prie Pareiškėjos tvoros; 3) atvykti į vietą ir patikrinti, ar laikomasi įstatymais nustatytų taisyklių; 4) už piktybiškus pažeidimus skirti administracines nuobaudas. [...]

[...]

Savivaldybės taryba 2014 m. vasario 25 d. sprendimu Nr. K-47 yra patvirtinusi Alytaus rajono savivaldybės miestų ir gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklės (toliau – Švaros taisyklės), kurios nustato bendruosius ir specialiuosius tvarkymo, švaros ir tvarkos palaikymo reikalavimus visiems fiziniams ir juridiniams asmenims jiems įstatymų nustatyta tvarka priskirtose teritorijose bei bendrojo naudojimo teritorijose Alytaus rajone.

Atliekų tvarkymo įstatymo 31 str. reglamentuoja savivaldybių funkcijas atliekų tvarkymo srityje, kuriame nustatyta, jog savivaldybių tarybos, be kita ko, turi patvirtinti taisykles, reglamentuojančias savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą ir užtikrinančias, kad šios paslaugos atitiktų aplinkosaugos, techninius–ekonominius, higienos reikalavimus ir savivaldybių bei regioninių atliekų tvarkymo planų įgyvendinimą nustatančias komunalinių atliekų tvarkymo sąlygas (1 d.). Kaip vykdomi savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyti reikalavimai, kontroliuoja savivaldybių institucijos (2 d.). Savivaldybės taryba 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. K-353 yra patvirtinusi Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisykles (toliau – **Atliekų tvarkymo taisyklės**), kurios nustato tvarkymo reikalavimus savivaldybės teritorijoje atsirandančių buitinių atliekų tvarkymui. Pagal šių taisyklių 110 p. ir 113 p., taisyklėse nustatytų reikalavimų laikymąsi kontroliuoja Savivaldybės administracija ir Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras ir asmenims, pažeidusiems šių taisyklių reikalavimus, įgalioti pareigūnai gali surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus.

Taigi Savivaldybės administracija, gavusi Pareiškėjos skundą, savo kompetencijos ribose turėjo patikrinti, ar AAD AV 2019 m. birželio 11 d. persiūstame skunde minimas Pareiškėjos kaimyninio sklypo savininkas laikosi Savivaldybės teritorijoje galiojančių Švaros ir atliekų tvarkymo taisyklių. Iš bylos duomenų matyti, jog Pareiškėjos skundo nagrinėjimui buvo sudaryta komisija, kuri atliko faktinių aplinkybių patikrinimą vietoje, įvertino, ar Pareiškėjos kaimyninio sklypo savininkai laikosi Alytaus rajone galiojančių teisės aktų, reglamentuojančių švaros ir atliekų tvarkymą, nustačiusi, jog dalis kaimyninio sklypo neprižiūrėta, įpareigojo kaimyninio sklypo savininką jį sutvarkyti iki nustatyto termino, rekomendavo laikytis teisės aktuose nustatytų kompostavimo dėžių laikymo nuo kaimyninio sklypo rekomendacinio atstumo. **Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės neregamentuoja, kaip dažnai privalo pjauti veją privatūs asmenys, jiems priskirtose ar faktiškai naudojamose teritorijose, privalomų reikalavimų komposto dėžėms, skirtoms individualiam kompostavimui, bei jų laikymo vietai.** Todėl **Komisija neturi pagrindo laikyti, jog Savivaldybės administracija, gavusi Pareiškėjos skundą, nesiėmė visų jos kompetencijai priskirtų veiksmų, bei įpareigoti atsakovę atlikti veiksmus, nurodytus Pareiškėjos skundo Komisijai 1, 2 ir 3 punktuose.** Pažymėtina, jog Pareiškėja nenurodė nei vieno argumento, kuris pagrįstų Pareiškėjai pateikto atsakymo neatitikimą teisės aktų reikalavimams, nemotyvaciją ar nepagrįstumą – **skunde dėstomi argumentai, kuriais Pareiškėja iš esmės nesutinka su Savivaldybės administracijos 2019 m. liepos 17 d. atsakymo Nr. (3.7)K26.-2265 turiniu, tačiau šios aplinkybės nesudaro pagrindo laikyti, jog atsakovė neatliko visų jai pagal kompetenciją priskirtų veiksmų, ir įpareigoti atlikti papildomus Pareiškėjos skundo Komisijai 1, 2 ir 3 punktuose nurodytus veiksmus.**

Pareiškėja ketvirtuoju skundo Komisijai reikalavimu prašo įpareigoti Savivaldybę už piktybiškus pažeidimus skirti administracines nuobaudas. Pagal Teismų įstatymo 12 str. 3 d. administracinių nusižengimų bylas nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Todėl tuo atveju, **jei Pareiškėja kelia ginčą dėl administracinės nuobaudos skyrimo kaimyninio sklypo savininkams pagal jos pateiktą skundą ir mano, jog atsakovė nepagrįstai neskyrė administracinės nuobaudos, Pareiškėja turi teisę kreiptis į bendrosios kompetencijos teismą.** Analogiškos pozicijos laikosi ir Specialioji teisėjų kolegija 2016 m. birželio 21 d. nutartis Nr. T-30/2016. Ikitiesminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 5 str. 3 d. 1 p. nustatyta, jog Komisija nesprenžia Administracinių bylų teisenos įstatymo 18 str. nurodytų ginčų. Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 18 str. 1 d., administraciniai teismai nesprenžia bylų, priskirtų bendrosios kompetencijos teismams. Kadangi Pareiškėjos skundo reikalavimas dėl administracinės nuobaudos skyrimo nėra priskirtas Komisijos kompetencijai, šioje dalyje byla nutrauktina.

Vadovaudamasi Ikitiesminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo 18 str. 1 d. 1 p. ir 18 str. 2., 1 p., Komisija nusprendžia;

Pareiškėjos reikalavimus, nurodytus skundo 1, 2 ir 3 punktuose, atmesti kaip nepagrįstus, likusioje dalyje bylą nutraukti.

Sprendimą per vieną mėnesį nuo sprendimo kopijos gavimo dienos ginčo šalys gali apskųsti Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams.“

8. Savivaldybės administracijos **2019 m. spalio 25 d.** rašte Nr. (3.7)K26-4075 Pareiškėjai nurodyta:

„[...]

Atsižvelgdami į 2019 m. rugsėjo 13 d. skundą norime priminti, kad vadovaujantis Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. D1-57 „Dėl biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“, 16.1 punktu kompostavimo vieta parenkama nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį). Taip pat Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. K-353 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių tvirtinimo“, 29.1 punkte nurodyta, kad komunalinių atliekų turėtojai, kurie turi galimybes žaliąsias atliekas kompostuoti, turi tai daryti komposteryje, savo privačioje valdoje specialiai tam skirtoje vietoje ar bendruose kelių individualių namų ūkių kompostavimo įrenginiuose su kitomis rekomenduojamomis kompostuoti atliekomis. Taisyklės nurodo, kad komposto dėžė turi stovėti privačioje valdoje specialiai tam skirtoje vietoje, tačiau nenurodo, kad ji negali būti pastatyta Jums matomoje vietoje. Atliekų tvarkymo įstatymas taip pat to nenumato. Be to, niekur nėra įtvirtinta, kad kaimyninio sklypo savininkas turi derinti komposto dėžės pastatymo vietą. Atkreiptinas dėmesys, kad jokiam teisės akte, reglamentuojančiame atliekų tvarkymą, nėra numatyta galimybė Savivaldybei asmenis įpareigoti pašalinti ar perkelti komposto dėžę pagal teisės aktų reikalavimus ir nustatyti tam konkrečią datą. Taip pat Alytaus rajono savivaldybės miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklėmis, patvirtintomis Savivaldybės tarybos 2014 m. vasario 25 d. sprendimu Nr. K-47 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklių tvirtinimo“, turi vadovautis kiekvienas žemės valdos savininkas. Šiuo atveju, asmenys buvo informuoti turintys susitvarkyti netvarkingą žemės sklypą. Patikrinimo metu buvo nustatyta, kad žemės sklypas buvo sutvarkytas, aukštų žolių su subrandintomis sėklomis nebuvo. Atkreiptinas dėmesys, kad jokiam teisės akte reglamentuojančiame švaros taisyklės, nėra numatyta galimybė Savivaldybei asmenis įpareigoti prižiūrėti ir tvarkyti įstatymų nustatyta tvarka priskirtas ar faktiškai naudojamas teritorijas, nurodant, kaip dažnai turėtų būti pjaunama žolė ir kokiu būdu.

[...]

Šis atsakymas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriui [...] arba Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams [...] per vieną mėnesį nuo jo įteikimo dienos.“

9. AM **2020 m. sausio 22 d.** rašte Nr. (17)-D8(E)-271 Pareiškėjai, Savivaldybės administracijai (kopiją teikiant Seimo kontrolieriui) nurodė:

„Išnagrinėjome Jūsų paklausimą dėl individualaus kompostavimo dėžės pastatymo vietos.

Teikiame informaciją apie žaliųjų atliekų tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus ir kreipiamės į Savivaldybės administraciją, kuri atlieka Atliekų tvarkymo įstatymu įpareigota organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir užtikrinti jų funkcionavimą. Taip pat savivaldybė yra įpareigota teikti informaciją apie komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas.

Pažymime, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas yra savarankiška savivaldybių funkcija.

Informuojame, kad AM neįgalota formuluoti teisės normų aiškinimo ir taikymo taisyklių, todėl rašte pateikta nuomonė nelaikytina oficialiu teisės aiškinimu.

Dėl individualių kompostavimo vietų ir Savivaldybės įgaliojimų

Savivaldybių tarybos turi patvirtinti taisykles, reglamentuojančias savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą ir užtikrinančias, kad šios paslaugos atitiktų aplinkosaugos, techninius–ekonominius, higienos reikalavimus. Atliekų turėtojai komunalines atliekas (pvz.: buityje, įmonėse, sodo bendrijose, ūkiuose ir kitur susidariusias) privalo rūšiuoti jų susidarymo vietoje savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyta tvarka ir naudotis savivaldybės organizuojamomis komunalinių atliekų tvarkymo sistemomis. Žaliųjų (sodų, parkų ir želdynų tvarkymo) atliekų turėtojai šias atliekas turi rūšiuoti jų susidarymo vietoje ir apdoroti kompostavimo įrenginiuose patys arba perduoti jas tokių atliekų apdorojimo įmonei. Biologiškai skaidžios atliekos (tarp jų ir žaliosios atliekos) gali būti kompostuojamos susidarymo vietoje tam skirtose priemonėse. Kaip vykdomi savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyti reikalavimai, kontroliuoja savivaldybių institucijos.

Individualaus kompostavimo vietų įrengimo, kompostavimo dėžių gamybos reikalavimus / rekomendacijas įgaliotos nustatyti savivaldybės. Kaip nustatyta Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aplinkosauginiuose reikalavimuose, kuriais vadovautis turi Savivaldybė, atliekų tvarkymo taisyklėse nustatydama reikalavimus / rekomendacijas individualaus kompostavimo konteineriuose (dėžėse) ar atitinkamai įrengtose kompostinėse, rekomenduojama kompostavimo vietą parinkti nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį). Savivaldybei Atliekų tvarkymo įstatymu suteikti įgaliojimai kontroliuoti, ar savivaldybėje laikomasi individualaus kompostavimo vietų įrengimo reikalavimų.

AM prašo Savivaldybės administracijos įvertinti gyventojos paklausimą, atsakyti į keliamus klausimus ir patikrinti, ar gyventojos minimu atveju yra laikomasi individualaus kompostavimo vietų įrengimo reikalavimų. [...].“

10. Seimo kontrolierė paprašė AM pateikti institucijos poziciją, ar kompostavimo vietą fiziniams asmenims, individualiai kompostuojantiems atliekas kompostavimo konteineriuose (dėžėse) ar atitinkamai įrengtose kompostinėse, **Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų**, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. D1-57, **16.1 punkto rekomendacija** kompostavimo vietą parinkti nuošalesnėje sklypo vietoje (bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį) **yra privaloma**; *neigiamo atsakymo atveju* nurodyti, kodėl nuostata įvardinta reikalavimu; ar numatytos sankcijos už atstumo reikalavimo nesilaikymą; ar realiai jos taikomos praktikoje; kokiais atvejais; ar neturėtų būti tikslinama formuluotė, nustatant atstumo reikalavimą, t. y. neįvardinant nuostatos rekomendacija, nepaliekant šio klausimo priklausomo tik nuo kompostinę ar kitą įrenginį turinčiojo „malonės“; *teigiamo atsakymo atveju* paaiškinti, kodėl reikalavimuose 16.1 punkto taisyklė vadinama rekomendacija, t. y. neturinti prievolės ją vykdyti.

Atsakyta:

„Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aplinkosauginiuose reikalavimuose (toliau – Reikalavimai) yra nustatytos **rekomendacijos individualaus kompostavimo** vietos parinkimui, t. y. siūloma kompostavimo vietą parinkti nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojamas nors 2–3 metrų atstumas nuo gretimo sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį).

Taip nustatyta todėl, kad komunalinių atliekų (t. y. buitinės (buityje susidarančios) atliekos ir kitokios atliekos, kurios savo pobūdžiu ar sudėtimi panašios į buitines atliekas, tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų **surinkimo ir perdirbimo organizavimas yra savarankiška savivaldybių funkcija**.

Atliekų tvarkymo įstatyme nustatyta, kad **komunalinės atliekos tvarkomos savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklių nustatyta tvarka**. Savivaldybės Atliekų tvarkymo įstatymu yra įpareigtos įgyvendinti valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane joms nustatytas užduotis šiame plane nustatytais terminais ir užtikrinant plane numatytus minimalius reikalavimus: užtikrinti, kad kiekvienoje savivaldybėje ir komunalinių atliekų tvarkymo regione būtų sudarytos sąlygos apdoroti (kompostuoti ir (ar) anaerobiškai pūdyti) komunalines biologiškai skaidžias

atliekas, taikant įvairius atliekų surinkimo būdus ir priemones, užtikrinti, kad savivaldybių valdomose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose, asmenims rūšiuojant atliekas jų susidarymo vietoje, atskirai būtų surenkamos šios komunalinės atliekos – biologiškai skaidžios atliekos (žaliosios atliekos ir maisto / virtuvės atliekos). Atsižvelgiant į tai, **Reikalavimuose nurodyta, kad individualaus kompostavimo vietų įrengimo, kompostavimo dėžių gamybos reikalavimus / rekomendacijas įgalios nustatyti savivaldybės.**

AM, kaip institucija, kuri įgaliota koordinuoti kitų valstybės ir savivaldybių institucijų veiklą atliekų tvarkymo srityje, nustato minimalius komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimus ir teikia rekomendacijas dėl komunalinių, įskaitant ir biologiškai skaidžių, atliekų tvarkymo. O kiekviena savivaldybė, šiuo atveju Savivaldybė, būdama atsakinga už taisyklių, reglamentuojančių savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą ir užtikrinančių, kad šios paslaugos atitiktų aplinkosaugos, techninius–ekonominius, higienos reikalavimus ir savivaldybių bei regioninių atliekų tvarkymo planų įgyvendinimą nustatančias komunalinių atliekų tvarkymo sąlygas, nustatymą, **atsižvelgdama į AM nustatytus minimalius komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimus ir rekomendacijas, savivaldybės specifiką ir įvertinusi esamus ir (ar) planuojamus atliekų tvarkymo įrenginių pajėgumus, turi nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo savivaldybėje reikalavimus (taip pat ir dėl individualaus kompostavimo vietų įrengimo) ir skelbti juos teisės aktuose nustatyta tvarka.**

11. Seimo kontrolieriui paprašius AM pateikti informaciją, ar yra numatytos sankcijos už individualaus kompostavimo vietų įrengimo atstumų reikalavimų nesilaikymą, atsakyta:

„[...] Administracinių nusižengimų kodekse nustatyta, kad savivaldybių tarybų patvirtintų atliekų tvarkymo taisyklių, kuriose, kaip minėta, turi būti nustatyti ir individualaus kompostavimo vietų įrengimo reikalavimai savivaldybėje, pažeidimas užtraukia įspėjimą arba baudą nuo trisdešimt iki vieno šimto keturiasdešimt eurų, nusižengimas, padarytas pakartotinai, užtraukia baudą nuo vieno šimto keturiasdešimt iki šešių šimtų eurų. Kaip vykdomi savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyti reikalavimai, kontroliuoja savivaldybių institucijos.

12. Seimo kontrolierė paprašė AM paaiškinti, kodėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymo Nr. D1-57 „Dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ projekto 33.1 punkte, kaip ir galiojančiuose **Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiuose reikalavimuose**, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. D1-57, naudojama sąvoka „rekomenduojama“, jei iš 33.1 punkto galima suprasti, kad **tik turint kaimyninio sklypo savininko sutikimą raštu, kompostavimo vietą bus galima įsirengti mažesniu nei 2 metrų atstumu nuo gretimų sklypų ribos**; kaip turės būti sprendžiamas klausimas dėl jau įrengtų, atstumo reikalavimų neišlaikančių kompostavimo dėžių įrengimo vietos keitimo klausimas.

Atsakyta:

„AM parengtame Reikalavimų pakeitimo projekte [...] nuostatos **„tik turint kaimyninio sklypo savininko sutikimą raštu, kompostavimo vietą bus galima įsirengti mažesniu nei 2 metrų atstumu nuo gretimų sklypų ribos“** po derinimo su suinteresuotomis institucijomis ir socialiniais ekonominiais partneriais nuspręsta atsisakyti. Reikalavimų pakeitimų projekte nuostata dėl rekomenduojamo individualaus kompostavimo vietos įrengimo atstumų palikta, atsižvelgiant į [...] teisės aktais suteiktus įgaliojimus savivaldybėms nustatyti konkrečius komunalinių atliekų tvarkymo reikalavimus savivaldybėje. T. y. **savivaldybių tarybos, vadovaudamosi Atliekų tvarkymo įstatymu, turi tvirtinti taisykles**, reglamentuojančias savivaldybės komunalinių, įskaitant ir biologiškai skaidžių, atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą ir užtikrinančias, kad šios paslaugos atitiktų aplinkosaugos, techninius-ekonominius, higienos reikalavimus ir savivaldybių bei

regioninių atliekų tvarkymo planų įgyvendinimą **nustatančias komunalinių atliekų tvarkymo sąlygas.** [...].“

13. AM 2019–2020 metais, be jau minėtų Pareiškėjos paklausimų, yra gavusi ir kitų asmenų paklausimų, susijusių su kompostavimo dėžių įrengimu:

13.1. Kauno rajono savivaldybės administracijos 2019 m. gegužės 17 d. rašte Nr. S-826 „Dėl kompostavimo dėžių įrengimo atstumo nuo kaimyninio sklypo ribos reglamentavimo“ AM nurodyta:

„Kauno rajono savivaldybės administracijoje gaunami piliečių skundai dėl kompostuojamų atliekų kompostavimo konteineriuose (dėžėse) įrenginių, skundžiamasi dėl kompostavimo vietų parinkimo, t. y. galimai per arti kaimyninio sklypo ribų.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymo Nr. D1-57 „Dėl biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“ **16.1 papunkčio reikalavimus, nurodoma, kad „kompostavimo vieta parenkama nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama) bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį)“, tačiau 2-3 metrų atstumas yra tik rekomenduojamojo pobūdžio (neįpareigojantis) punktas, kuris problemos neišsprendžia).**

Prašome pateikti išaiškinimą dėl rašte išdėstytos situacijos ir esant poreikiui teikti teisės akto pataisą, sprendžiant klausimus dėl kompostavimo dėžių žemės sklypuose atstumo reglamentavimo.“

13.2. Lietuvos Respublikos Seimo nario R. Š. 2019 m. spalio 25 d. rašte Nr. AM rašoma:

„Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiai reikalavimai (toliau – Reikalavimai) nustato biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo sąlygas, kompostuojamų, anaerobiniu būdu apdorojamų atliekų rūšis, reikalavimus komposto, anaerobinio raugo kokybei ir naudojimui. Fiziniais asmenimis, individualiai kompostuojantiems atliekas kompostavimo konteineriuose (dėžėse) ar atitinkamai įrengtose kompostinėse, rekomenduojama laikytis reikalavimų. Dalis reikalavimų yra tik rekomendacinio pobūdžio, kas neleidžia užtikrinti tinkamo reikalavimų įgyvendinimo.

Atsižvelgiant į tai, kad nuostata *kompostavimo vietą pasirinkti nuošalesnėje sklypo vietoje, t. y. bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį*, yra tik rekomendacinio pobūdžio, todėl **neužtikrina gretimų žemės sklypų savininkų teisių bei teisėtų interesų apsaugos. Dažnas individualiai kompostuojantis asmuo nesilaiko rekomendacinio pobūdžio reikalavimų.**

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, kreipiuosi į AM, kad padėti išspręsti susidariusią situaciją bei **rekomendacinio pobūdžio reikalavimus įtvirtinti kaip privalomus.**

Atsakymą ir / ar dokumentus, susijusius su šiuo kreipimusi, prašyčiau pateikti LR Seimo nariui R. Š.“

13.3. L. L. elektroniniu paštu 2020 m. balandžio 6 d. kreipėsi į AM, nurodydama:

„[...] gyvename Vilniaus mieste, privačių namų gyvenvietėje Kairėnuose. Susidūriau su nemalonia situacija, kai kaimynai prie tvoros palei mūsų namo langus pasistatė komposto dėžę. Atstumas nuo namo sienos iki komposto dėžės – 7–8 m. Dėžė pastatyta neseniai, todėl sunku pasakyti ar skleis kvapą, bet girdint, kas ten metama, vasaros laike kvapas tikrai pasklis.

Turiu du klausimus.

Ar yra koks reikalavimas, koku atstumu nuo tvoros ar mūsų namo kaimynai gali statyti komposto dėžę?

Jei toks reikalavimas yra ir kaimynai jį pažeidė, kur turėčiau kreiptis ir kokie tolimesni veiksmai?“

14. Savivaldybės administracijos **2020 m. gegužės 14 d.** rašte Nr. (3.12)K26-1894 Seimo kontrolieriui (kopiją teikiant Pareiškėjai) nurodyta:

„Atsakydami į Jūsų 2020 m. kovo 31 d. raštą, informuojame, kad 2019 m. liepos 5 d. Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. D1-464 „Dėl komisijos sudarymo“ buvo sudaryta komisija išnagrinėti Pareiškėjos skundą. Komisija 2019 m. liepos 11 d. buvo nuvykusi į <...>, Radžiūnų k., Alytaus sen., Alytaus r., apžiūrėti susidariusią situaciją. Vadovaudamasi Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiais reikalavimais, patvirtintais Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. D1-57 „Dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“ (toliau – įsakymas), 16 punktu, Komisija išnagrinėjo skundą ir įvertinus visas aplinkybes buvo nustatyta, kad komposto dėžė stovi visai šalia Pareiškėjos sklypo, tačiau ne ant jų tvoros ribos, apžiūros metu nebuvo rasta atliekų rūšiavimo pažeidimų, nemalonių kvapų nebuvo juntama. Tyrimo metu nustatyta, kad Z nepažeidė aplinkosauginių reikalavimų dėl komposto dėžės pastatymo. Taip pat Pareiškėja teigia, kad komposto dėžė neatitinka reikalavimų, tačiau reikalavimų skirtų individualioms komposto dėžėms nenurodo joks teisės aktas, todėl ji gali būti atvira, svarbiausia, kad būtų pagaminta iš nepavojingų atliekų. 2019 m. liepos 11 d. komisija apžiūrėjo komposto dėžę vietoje kartu su Pareiškėja ir nustatė, kad komposto dėžė yra įrengta šalia tvoros, dėžės lentos nesiremia į tvorą, tai užfiksuota fonuotrukose.

Be to, Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklės, patvirtintos Savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. K-353 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių tvirtinimo“ nurodo, kad komposto dėžė turi stovėti privačioje valdoje specialiai tam skirtoje vietoje, tačiau nenurodo, kad ji negali būti pastatyta Pareiškėjai matomoje vietoje. Atliekų tvarkymo įstatymas taip pat to nenumato.

2019 m. liepos mėn. Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyrius (toliau – komisija) gavo Pareiškėjos skundą, kuriame nurodyta, kad Pareiškėja nesutinka su Savivaldybės administracijos 2019 m. liepos 17 d. rašte nurodytais teiginiais, kad nėra atliekų rūšiavimo pažeidimų ir nemalonių kvapų, savadarbė dėžė stovi ne tik netinkamoje sklypo vietoje, bet ir neatitinka jai keliamų reikalavimų, yra neuždara ir stovi netinkamoje sklypo vietoje, yra apaugusi piktžolėmis ir remiasi į Pareiškėjos tvorą, stovi priešais Pareiškėjos gyvenamojo namo langus, iš dėžės sklinda nemalonus kvapas. Komisija, atsižvelgdama į Pareiškėjos skundą ir Savivaldybės administracijos atsiliepimą, 2019 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu Nr. 1R1-191(AG-H7/12-2019) nusprendė atmesti Pareiškėjos reikalavimus, nurodytus skundo 1 punkte (dėl įpareigojimo perkelti komposto dėžę, nurodant datą, iki kada tai padaryti), 2 punkte (dėl įpareigojimo prižiūrėti sklypą, nurodant, kaip dažnai turi būti pjaunama žolė), 3 punkte (dėl įpareigojimo atvykti į vietą ir skirti administracines nuobaudas), kaip nepagrįstus. **Administracinės ginčų komisijos sprendimas nebuvo apskūstas.**

Papildomai informuojame, kad pranešimas susijęs su žalia nafta nudažyta tvora 2019 m. rugpjūčio 19 d. raštu Nr. (3.24) K26-2776 „Dėl pranešimo“ perduotas pagal kompetenciją nagrinėti Alytaus apskrities vyriausiajam policijos komisariatui (toliau – Komisariatas). Savivaldybės administracijos turimomis žiniomis, komisariatas pranešimą 2019 m. rugpjūčio 26 d. perdavė nagrinėti Departamentui. [...].“

15. Savivaldybės administracijoje 2020 m. gegužės 28 d. buvo gautas elektroniniu paštu <...> persiūstas Pareiškėjos **2020 m. gegužės 22 d.** kreipimasis, kuriame nurodyta:

„Labas vakaras,

Dar kartą kreipiuosi į Jus, nes atsakymas, kurį gavau, manęs netenkina.

Dėl žalios naftos į Jus nesikreipta. Situacija spręsis po karantino. Visa tai ir aš, ir Seimo kontrolierė žino. Jums atsiūstas raštas ir laukiama atsakymo, kokie konkretūs veiksmai dabar bus atlikti, kad komposto dėžės, kuri stovi man po gyvenamo langais ir gadina metai laiko mūsų tvorą neliktų?

Reikalavimuose nurodyta, kad individualaus kompostavimo vietų įrengimo, kompostavimo dėžių gamybos reikalavimus / rekomendacijas įgaliotos nustatyti savivaldybės.

Kur Alytaus rajono taisyklėse atstumai, vietos parinkimas?

Jei nukopijuota nuo įstatymo, vadinasi privaloma ir laikyti 2 metrai, ir nuošali vieta. Tą

patvirtino AM, rekomenduojama kompostavimo vietą parinkti nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos, atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį).

Kontroliuoti, kaip laikomasi, vėlgi privalote Jūs.

Alytaus rajono savivaldybei Atliekų tvarkymo įstatymu suteikti įgaliojimai kontroliuoti, ar savivaldybėje laikomasi individualaus kompostavimo vietų įrengimo reikalavimų.

Rašte iš AM aiškiai ir juodai jums paryškinta, kaip ir ką turi daryti Alytaus rajono savivaldybė (įsiskaitykite pagaliau).“

16. Savivaldybės administracijoje 2020 m. gegužės 28 d. buvo gautas elektroniniu paštu <...> persiūstas Pareiškėjos **2020 m. gegužės 24 d.** kreipimasis, kuriame nurodyta:

„Laba diena,

Dar trukdau, nes atsakyme radau pateiktą melagingą faktą. Komposto dėžė, anot Jūsų, šalia. Tai pažiūrėkit foro. Darytos vakar.

Meluojat net Seimo kontrolierei. Atstumas privalomas 2/3 nuo ribos, tą privalot kontroliuoti Jūs, nes AM suteikus tai savivaldybėms. Informacija pasieks ir Seimo kontrolierę, nes matau, kad piktybiškai laikotės savo.

Dabar papildomai noriu raštu kreiptis dėl netvarkomo patvorio, kaip ir pernai. Vakar buvo atsėta naujai pievelė toje pusėje, kur ribojasi su Y. Nuo pernai ji buvo užteršta piktžolių sėklomis, tad šiemet to neleisime. Prašau kuo skubiau imtis Jums suteiktų įgaliojimų ir įpareigoti sutvarkyti apleistą patvorį, nelaukiant vasaros pabaigos kaip pernai (rugpjūčio 11). Žolės lenda pro tvorą, komposto dėžė visa apžėlusė. Erkių veisyklos mes šalia nepageidaujame. Todėl kreipiamės su skundu dėl netvarkomos privačios valdos.

Laukiame komisijos ir sprendimo. [...].“

17. Savivaldybė **2020 m. rugpjūčio 18 d.** rašte Nr. (3.10)K26-3139 Seimo kontrolierei pateikė paaiškinimą:

„[...] Kadangi pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymo Nr. D1-57 „Dėl biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdoravimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“ 16.1 punktą kompostavimo vieta parenkama nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį), **Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse**, patvirtintose Savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. K-353, **neįtrauktas punktas, kuris nurodytų, o ne rekomenduotų komposto dėžę laikyti 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo.** [...].“

18. Seimo kontrolierė paprašė Savivaldybės administracijos ir AM pateikti konstruktyvius siūlymus dėl Pareiškėjos skunde nurodytos problemos sprendimo iš esmės, nurodant, kieno iniciatyva, lėšomis, kokia tvarka turėtų būti atliekami konkretūs veiksmai (atsakymas turi būti pagrįstas konkrečiomis teisės aktų nuostatomis); **informuojant, ar institucijos imsis realių veiksmų Pareiškėjos skunde iškelto problemos sprendimui iš esmės.**

18.1. AM atsakė:

„Atsižvelgiant į tai, kad **Alytaus rajono atliekų tvarkymo taisyklėse nenustatyti individualaus kompostavimo vietų įrengimo, kompostavimo dėžių gamybos reikalavimai**, kaip Savivaldybę įpareigoja Atliekų tvarkymo įstatymas ir Reikalavimai (tai pažymėta ir AM 2020 m. sausio 22 d. rašte), AM nuomone, **Savivaldybė turėtų atitinkamai papildyti Alytaus rajono atliekų tvarkymo taisyklės ir, kaip yra įgaliota, kontroliuoti jų įgyvendinimą, nustačius, kad atliekų turėtojai nesilaiko savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse nustatytų individualaus kompostavimo reikalavimų, imtis sankcijų, numatytų Administracinių nusižengimų kodekse.** [...].“

18.2. Savivaldybės administracija atsakė:

„Savivaldybė ėmėsi visų jos kompetencijai priskirtų veiksmų dėl Pareiškėjos skunde

nurodytos problemos sprendimo, tai įrodo ir Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriaus išnagrinėtas skundas, kuris buvo atmetas, nes jame nurodyta, kad Savivaldybė ėmėsi visų jos kompetencijai priskirtų veiksmų. Pabrėžiame, kad **kol Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiuose reikalavimuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. D1-57, naudojama sąvoka „rekomenduojama“ nebus pakeista, tol Savivaldybės administracija negalės Z pateikti nurodymo patraukti kompostavimo dėžę nuo gretimo sklypo ribos 2–3 metrų atstumu. [...].“**

19. Informacija, susijusi su kenksmingomis medžiagomis nutępta tvora:

19.1. 2019 m. rugpjūčio 14 d. Pareiškėjos laiške buvo nurodyta:

„[...] Situacija tokia, kad kaimynai gegužės mėn. pabaigoje užsitvėrė aklina tvorą nuo mūsų pietinės pusės. Tvorą iš lentų, kurias jie nutepė žalia nafta. Kvapas buvo baisus, ypač tomis dienomis, kada buvo karšta. Langų atidaryti buvo neverta, nes net pykino.

[...]

Gavome iš visuomenės sveikatos centro atsakymą, dėl tvoros nutępimo žalia nafta:

Laba diena,

Panaudota automobilių alyva pagal Europos Sąjungos reglamentus ir Lietuvos Respublikos įstatymus (pvz.: Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą) yra priskiriama pavojingosioms atliekoms, su kuriomis turi būti atitinkamai tvarkomasi. Netinkamai tvarkomas ir panaudojamas automobilių tepalas kelia pavojų aplinkai ir žmonėms.

Automobilių tepamoji, pavaros ar variklio alyvos atliekos yra stipriai užterštos įvairiais metalais ir kitomis cheminėmis medžiagomis. Alyvos atliekose galima rasti beveik trečdalį Mendelejevo lentelės elementų. Jos yra netirpios, patvarios ir prisotintos nuodingaisiais chemikalais bei sunkiaisiais metalais. Alyva prilimpa prie bet kokių paviršių. Ji plūduriuoja ir teršia vandenį, juos padengdama orui nelaidžia plėvele. Ji lėtai praranda klampumo savybes ir lėtai garuoja. Buitiniuose katiluose deginamos alyvos atliekos į atmosferą išmeta kenksmingas medžiagas ir sunkiuosius metalus (kadmi, chromą, šviną, nikelį, arseną, varį, cinką, azoto ir anglies oksidus, kietąsias daleles ir pan.), kuriuos gyventojai įkvepia per kvėpavimo takus. Alyvomis negalima tepti ir tvorų.

Jį gavo ir Savivaldybės darbuotoja, kuri nežino, kaip elgtis ir ką turi daryti toliau. Mums patarė dėl to kreiptis į teismą. Tiesiog nesutikdami su tokia mintimi bandome suprasti, kodėl ne Savivaldybės darbuotojai turi fiksuoti, kad tai pažeidimas ir kenkimas aplinkinių sveikatai ir įpareigoti tą tvorą pašalinti. [...].“

19.2. Aplinkos apsaugos departamento (toliau – Departamentas) 2019 m. rugsėjo 10 d. rašte Nr. (9.1)-AD5-16211 Seimo kontrolieriui pateikta informacija:

„Departamentas išnagrinėjo Jūsų atsiųstą raštą ir dokumentus, susijusius su Pareiškėjos skundu. Be atsiųstų raštų, Departamento Alytaus valdybos aplinkos apsaugos inspekcija 2019 m. birželio 20 d. pateikė <...>, Radžiūnų k., Alytaus r. sav., atlikto tyrimo faktų fiksavimo pažymą bei paaiškinimą. Paaiškiniame Y teigė, kad jam priklausančiame sklype esančią tvorą nudažė žalia nafta, kurią įsigijo internetu, tačiau pakuotės neišsaugojo.

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos ministerijos atsakyme į AM paklausimą 2019 m. rugpjūčio 9 d. raštu Nr.(10)-D8(E)-1739 „Dėl tvoros dažymo žalia nafta“ teigiama, kad jeigu tvorai dažyti buvo naudojama cheminė medžiaga, kurios CAS Nr. 8002-05-9, EC Nr. 232-298-5, tai ji yra priskiriama nuodingoms medžiagoms.

Lietuvos Respublikos nuodingųjų medžiagų kontrolės įstatymas (toliau – Įstatymas) reglamentuoja **ūkinę veiklą**, t. y. juridiniai ar fiziniai subjektai, užsiimantys komercine arba gamybine veikla, kuria siekiama gauti ir (arba) uždirbti pajamų ar kokios kitos ekonominės naudos. (<http://zodinas.vz.lt/search.php?title=Veikla>).

Įstatymo 1 straipsnis: *Įstatymo paskirtis ir tikslas 1. Šis įstatymas nustato pagrindines veiklos, susijusios su medžiagomis, nurodytomis šio įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje, vykdymo sąlygas, leidimų vykdyti šią veiklą turėtojų pareigas ir šios veiklos priežiūrą, siekiant apsaugoti žmonių gyvybę ir sveikatą nuo galimo neigiamo nuodingųjų medžiagų poveikio.*

Įstatyme naudojamos sąvokos: 2 straipsnio 7 dalis – **Veikla, susijusi su nuodingosiomis medžiagomis** – nuodingųjų medžiagų gamyba, tiekimas rinkai ir naudojimas.

Atsižvelgiant į Alytaus apskrities vyriausiojo komisariato veiklos skyriaus 2019 m. rugpjūčio 23 d. raštą Nr. 52-S-7224, kuriame teigiama, kad Y veiksmuose yra administracinio nusižengimo, numatyto Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 244 straipsnyje, požymių – aplinkos teršimas pavojingomis cheminėmis medžiagomis ir preparatais, **Departamentas siekdamas įvertinti, ar įvykdytas aplinkosauginis pažeidimas, atliks papildomą tyrimą <...>, Radžiūnų k., Alytaus r. sav.**

Apie tyrimo rezultatus ir sankcijas ar priemones galimiems pažeidimams pašalinti pranešime atskirai.“

19.3. Departamento **2020 m. vasario 18 d.** rašte Nr. (5.5)-ADS-2686 Seimo kontrolieriui nurodyta:

„[...]

Informuojame, kad **Pareiškėjos kaimynas Y nugriovė tvorą, dėl kurios buvo kilęs ginčas, ir jos vietoje pastatė naują tvorą.“**

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

20. Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto:

2 straipsnis

„1. Kiekviena valstybė, šio Pakto Šalis, įsipareigoja tiek savo pastangomis, tiek pasinaudodama tarptautine pagalba ir bendradarbiavimu, ypač ekonomikos ir technikos srityse, imtis, kiek daugiausia leidžia jos ištekliai, visų atitinkamų, svarbiausia, teisinių priemonių, kad šiame Pakte pripažįstamos teisės palaipsniui būtų visiškai įgyvendintos“;

12 straipsnis

„1. **Valstybės, šio Pakto Šalys, pripažįsta kiekvieno žmogaus teisę turėti kuo geriausią fizinę ir psichinę sveikatą.**

2. Priemonės, kurių valstybės, šio Pakto Šalys, imasi šiai teisei visiškai įgyvendinti, turi apimti priemones, kurių reikia siekiant užtikrinti:

[...]

b) kad visais aspektais **gerėtų aplinkos ir gamybos higiena**; [...].“

21. Lietuvos Respublikos Konstitucijos

5 straipsnis

„Valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

22. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso

366 straipsnis. Tvarkymo ir švaros taisyklių pažeidimas

„1. Savivaldybių tarybų patvirtintų tvarkymo ir švaros taisyklių pažeidimas užtraukia įspėjimą arba baudą nuo dvidešimt iki vieno šimto keturiasdešimt eurų. [...].“

23. Lietuvos Respublikos teismų įstatymo

1 straipsnis. Teisingumo vykdymas

„1. Teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. [...].“

24. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo

23 straipsnis. Teisė paduoti skundą (prašymą, pareiškimą)

„1. Skundą (prašymą) dėl viešojo administravimo subjekto priimto teisės akto ar veiksmo (neveikimo), taip pat dėl viešojo administravimo subjekto vilkinimo atlikti veiksmus turi teisę paduoti asmenys, [...], kai jie mano, kad jų teisės ar įstatymų saugomi interesai yra pažeisti.“

25. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo:

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis:

„Šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administravimo procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą [...]“;

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos:

„1. *Viešasis administravimas* – įstatymų ir kitų teisės aktų reglamentuojama viešojo administravimo subjektų veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti: administracinių sprendimų priėmimas, įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolė, įstatymų nustatytų administracinių paslaugų teikimas, viešųjų paslaugų teikimo administravimas ir viešojo administravimo subjekto vidaus administravimas. [...]“;

3 straipsnis. Viešojo administravimo principai:

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

1) *įstatymo viršenybės*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais;

[...]

6) *efektyvumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas ir įgyvendindamas sprendimus, jam skirtus išteklius naudoja ekonomiškai, rezultatų siekia kuo mažesnėmis sąnaudomis; [...]“.

26. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo:

4 straipsnis. Vietos savivaldos principai

„Pagrindiniai principai, kuriais grindžiama vietos savivalda, yra:

[...]

6) *savivaldybės veiklos ir savivaldybės institucijų priimamų sprendimų teisėtumo*. Savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų veikla ir visais jų veiklos klausimais priimti sprendimai turi atitikti įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus; [...]“;

6 straipsnis. Savarankiškosios savivaldybių funkcijos:

„Savarankiškosios (Konstitucijos ir įstatymų nustatytos (priskirtos) savivaldybių funkcijos:

[...]

30) šilumos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas;

31) komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimas, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimas, sąvartynų įrengimas ir eksploatavimas;

[...]

36) sanitarijos ir higienos taisyklių tvirtinimas ir jų laikymosi kontrolės organizavimas, švaros ir tvarkos viešose vietose užtikrinimas; [...]“.

27. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo

1 straipsnis. Pagrindinės sąvokos

„Šiame įstatyme:

1) *aplinka* – gamtoje funkcionuojanti tarpusavyje susijusių elementų (žemės paviršiaus ir gelmių, oro, vandens, dirvožemio, augalų, gyvūnų, organinių ir neorganinių medžiagų, antropogeninių komponentų) visuma bei juos vienijančios natūraliosios ir antropogeninės sistemos;

2) *aplinkos apsauga* – aplinkos saugojimas nuo fizinio, cheminio, biologinio ir kitokio poveikio ar pasekmių, atsirandančių įgyvendinant planus ir programas, vykdamas ūkinę veiklą ar naudojant gamtos išteklius;

[...]

14) *teršimas* – medžiagų, preparatų, organizmų ir mikroorganizmų ar jų junginių (toliau – teršalų) išmetimas (išleidimas, paskleidimas) į aplinką kaip žmonių veiklos rezultatas; [...].“

28. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo:

3 straipsnis. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės turinys

„Siekdamos užtikrinti teisėtumą ir teisėtvarką aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijos ir pareigūnai:

1) organizuoja ir vykdo prevencinę veiklą, kuria siekiama, kad fiziniai ir juridiniai asmenys laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą, reikalavimų;

2) kontroliuoja, ar teisėtai, laikantis įstatymų ir kitų teisės aktų, fiziniai ir juridiniai asmenys naudoja žemės, žemės gelmių, paviršinių ir požeminių vandenių, aplinkos oro, [...] bei kitus gamtos išteklius;

[...]

4) kontroliuoja, ar fiziniai ir juridiniai asmenys vykdo savo pareigą saugoti aplinką;

5) kontroliuoja, ar fiziniai ir juridiniai asmenys laikosi nustatytų teršalų išmetimo ir išleidimo į aplinką bei aplinkos kokybės reikalavimų normų;

[...]

8) esant šiame Įstatyme numatytiems pagrindams, duoda fiziniams ir juridiniams asmenims privalomuosius nurodymus;

9) taiko aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidėjams šiame ir kituose įstatymuose nustatytas teisinio poveikio priemones – nustatyta tvarka skiria administracines nuobaudas (įstatymų nustatytais atvejais perduoda medžiagą teisėsaugos institucijoms spręsti klausimą dėl kaltų asmenų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn) ir ekonomines baudas, taiko kitas įstatymų nustatytas teisinio poveikio priemones; [...].“

5 straipsnis. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės organizavimas

„Aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje organizuoja Aplinkos ministerija“;

6 straipsnis. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės vykdymas

„Aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje vykdo biudžetinė įstaiga Aplinkos apsaugos departamentas.“

29. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo:

2 straipsnis. Pagrindinės šio Įstatymo sąvokos

„25. *Biologiškai skaidžios atliekos* – bet kokios atliekos, kurios gali skaidytis ar būti suskaidytos aerobiniu ar anaerobiniu būdu. [...].“

25 straipsnis. Savivaldybių funkcijos

„Savivaldybės organizuoja komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarantioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, užtikrina tų sistemų funkcionavimą, [...] ir administruoja komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą“;

31 straipsnis. Savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklės

„1. Savivaldybių tarybos turi patvirtinti taisykles, reglamentuojančias savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą ir užtikrinančias, kad šios paslaugos atitiktų aplinkosaugos, techninius–ekonominius, higienos reikalavimus ir savivaldybių bei regioninių atliekų tvarkymo planų įgyvendinimą nustatančias komunalinių atliekų tvarkymo sąlygas.

2. Kaip vykdomi savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklėse nustatyti reikalavimai, kontroliuoja savivaldybių institucijos.“

30. Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo:

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

„1. Šis įstatymas nustato teisėkūros principus, teisėkūros stadijas, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų teisėkūroje dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas“;

3 straipsnis. Teisėkūros principai

„1. Teisėkūros principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą.

2. Teisėkūroje vadovaujamosi šiais principais:

[...]

5) *efektyvumo*, reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus;

6) *aiškumo*, reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, **tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas**;

7) *sistemiškumo*, reiškiančiu, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje, žemesnės teisinės galios teisės aktai neturi prieštarauti aukštesnės teisinės galios teisės aktams, įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai turi būti rengiami ir priimami taip, kad įsigaliootų kartu su įstatymu ar atskiromis jo nuostatomis, kurias šie teisės aktai įgyvendina.“

31. Lietuvos Respublikos savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo:

2 straipsnis. Vyriausybės atstovas

„1. Vyriausybės atstovas yra Vyriausybės skiriamas valstybės pareigūnas, atliekantis savivaldybių veiklos administracinę priežiūrą, tai yra prižiūrintis, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus“;

7 straipsnis. Vyriausybės atstovo įgaliojimai

„1. Prižiūrėdamas, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus, Vyriausybės atstovas:

1) tikrina, ar savivaldybės administravimo subjektų teisės aktai neprieštaruoja įstatymams, Vyriausybės nutarimams ir kitiems su įstatymų įgyvendinimu susijusiems centrinių valstybinio administravimo subjektų priimtiems teisės aktams (toliau – Vyriausybės nutarimai);

2) kai savivaldybės administravimo subjektai nesilaiko Konstitucijos ir įstatymų, nevykdo Vyriausybės nutarimų, šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka reikalauja, kad Konstitucijos būtų laikomasi, įstatymai būtų įgyvendinti, o Vyriausybės nutarimai įvykdyti;

3) galimai neteisėtus savivaldybės administravimo subjektų teisės aktus šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka siūlo panaikinti arba pakeisti;

4) kai savivaldybės administravimo subjektai nesutinka panaikinti ar pakeisti ginčijamą teisės aktą, atsisako įgyvendinti įstatymą ar vykdyti Vyriausybės nutarimą, kreipiasi į teismą.“

32. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 851 (2019 m. liepos 3 d. nutarimo Nr. 675 redakcija su pakeitimais), reglamentuota:

„1. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau – Teisingumo ministerija, ministerija) yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga.

Teisingumo ministerija formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, o įstatymų nustatytais atvejais – ją įgyvendina teisingumo ministrui pavestose valdymo srityse.

[...]

7. Teisingumo ministerijos veiklos tikslai yra formuoti valstybės politiką nacionalinės teisinės sistemos plėtos, [...] administracinės teisės, administracinių nusižengimų teisenos, administracinių bylų teisenos, [...] srityse ir organizuoti, koordinuoti bei kontroliuoti šios valstybės politikos įgyvendinimą.

8. Teisingumo ministerija, siekdama jai nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas:

[...]

8.11. analizuoja Lietuvos Respublikos teisės aktų atitiktį asmens teisėms ir laisvėms ir teikia išvadas Vyriausybei;

[...]

8.35. teisės aktų nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus ir skundus, priskirtinus ministerijos kompetencijai, imasi priemonių, kad būtų atsakyta į juose keliamus klausimus; [...].“

33. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatuose nustatyta:

„7. Svarbiausieji Aplinkos ministerijos veiklos tikslai yra:

[...]

7.9. formuoti Lietuvos Europos Sąjungos politiką aplinkos apsaugos, [...], atliekų (išskyrus radioaktyviasias) tvarkymo, [...], srityse ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą.“

34. Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiai reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymu Nr. D1-57:

„1. Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiai reikalavimai (toliau – Reikalavimai) nustato biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo sąlygas, kompostuojamų, anaerobiniu būdu apdorojamų atliekų rūšis, **reikalavimus** komposto, anaerobinio raugo kokybei ir naudojimui.

[...]

16. Fiziniam asmeniui, individualiai kompostuojantiems atliekas kompostavimo konteineriuose (dėžėse) ar atitinkamai įrengtose kompostinėse, **rekomenduojama** laikytis šių **reikalavimų**:

16.1. kompostavimo vieta parenkama nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį); [...].“

[...]

17. Individualaus kompostavimo vietų įrengimo, kompostavimo dėžių gamybos reikalavimus / rekomendacijas nustato savivaldybės. [...].“

35. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymo Nr. D1-57 „Dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ projekte buvo nurodyta:

„[...]

1. P a k e i č i u Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymą Nr. D1-57 „Dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“ ir jį išdėstau nauja redakcija:

BIOLOGIŠKAI SKAIDŽIŲ ATLIEKŲ KOMPOSTAVIMO, ANAEROBINIO APDOROJIMO APLINKOSAUGINIAI REIKALAVIMAI

1. Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiai reikalavimai (toliau – Reikalavimai) nustato biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo sąlygas, kompostuojamų, anaerobiniu būdu apdorojamų atliekų rūšis, reikalavimus komposto, anaerobinio raugo kokybei, užterštumui ir naudojimui, komposto, anaerobinio raugo priskyrimo produktams kriterijus.

[...]

33. Asmeniui, kompostuojantiems butyje susidarantį biologiškai skaidžias atliekas kompostavimo konteineriuose (dėžėse) ar atitinkamai įrengtose kompostinėse, **rekomenduojama** laikytis šių **reikalavimų**:

33.1. kompostavimo vieta parenkama nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2 metrų atstumu nuo gretimų sklypų ribos atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį. **Gretimų sklypų savininkams raštiškai pritarus, kompostavimo vieta gali būti parenkama mažesniu atstumu nuo gretimų sklypų ribos.**); [...].“

36. Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiai reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. D1-713:

„35. Asmenims, kompostuojantiems butyje susidarančias biologiškai skaidžias atliekas kompostavimo konteineriuose (dėžėse) ar atitinkamai įrengtose kompostinėse, rekomenduojama laikytis šių reikalavimų:

35.1. kompostavimo vieta parenkama nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2 metrų atstumu nuo gretimų sklypų ribos atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį); [...].“

37. Minimalūs komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857, aktualios nuostatos:

„3. Komunalinių atliekų naudojimą ir (ar) šalinimą vykdančios atliekų tvarkytojai turi turėti leidimą vykdyti šią veiklą. Komunalinių atliekų naudojimui ir šalinimui teisės aktuose nustatyti reikalavimai yra privalomi visiems komunalinių atliekų naudojimą ir šalinimą vykdančioms asmenims.

[...]

43. Biologiškai skaidžios atliekos gali būti kompostuojamos susidarymo vietoje tam skirtose priemonėse. [...].“

Vietos savivaldos teisės aktai

38. Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse, patvirtintose Savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimu Nr. K-353, nustatyta:

„29. Komunalinių atliekų turėtojai žaliąsias atliekas privalo atskirti nuo kitų komunalinių atliekų jų susidarymo vietoje:

29.1. komunalinių atliekų turėtojai, kurie turi galimybes žaliąsias atliekas kompostuoti, turi tai daryti komposteryje, savo privačioje valdoje specialiai tam skirtoje vietoje ar bendruose kelių individualių namų ūkių kompostavimo įrenginiuose su kitomis rekomenduojamomis kompostuoti atliekomis; [...].“

39. Alytaus rajono savivaldybės miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklėse, patvirtintose Savivaldybės tarybos 2014 m. vasario 25 d. sprendimu Nr. K-47, reglamentuota:

„12. Asmenims priskirtose teritorijose draudžiama:

[...]

12.2. palikti netvarkomą, apleistą, nešienautą, piktžolėtą nuosavybės teise priklausančią, nuomojamą ar kitaip valdomą žemę ar mišką. [...].“

Tyrimui reikšminga teisėjų praktika

40. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03 konstatavo:

„[...] Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, **kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų. Valstybės tarnautojai turi nepiktnaudžiauti jiems nustatytomis galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų.** [...] Konstitucinis Teismas 2004

m. liepos 1 d. nutarime ir 2004 m. lapkričio 5 d. išvadoje konstatavo, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas **atsakingo valdymo principas**. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustatė, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms [...] taip pat teisės aktuose reglamentavus piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt. (Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d. nutarimas, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada) [...].“

41. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog **teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai** (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai).

42. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą buvo pažymėta, kad nors toks savivaldybių savarankiškumas ir veiklos laisvė pagal Konstitucijos bei įstatymų apibrėžtą kompetenciją – konstituciniai principai, tačiau Konstitucijos 120 straipsnio 2 dalies norma, kad savivaldybės veikia laisvai ir savarankiškai, negali būti atsiejama nuo toje pačioje dalyje įtvirtintos nuostatos, kad savivaldybių veikimo laisvė ir savarankiškumas yra saistomi Konstitucijoje bei įstatymuose apibrėžtų jų įgaliojimų (Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d., 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimai). Nurodė, kad, **vertinant aptariamą konstitucinį principą, akivaizdu, jog jis negali būti aiškinamas kaip laiduojantis absoliučią vietos savivaldos viešojo administravimo institucijų laisvę įgyvendinant Konstitucijoje bei įstatymuose įtvirtintus įgaliojimus, kadangi vietos savivaldos institucijos yra ribojamos Konstitucijoje įtvirtintų imperatyvų ir iš jų kylančių įstatymuose, *inter alia* VAI bei Vietos savivaldos įstatyme, įtvirtintų veiklos principų.**

43. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. gegužės 2 d. sprendime administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-50/2013 konstatuota:

„[...]“

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija 2012 m. balandžio 10 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-2141/2012 išaiškino, kad Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 5 straipsnio 2 dalies nuostata, kad savivaldybės administravimo subjektas „neįgyvendina įstatymų, nevykdo Vyriausybės sprendimų“ taikoma situacijai, kai savivaldybės administravimo subjektas nesielgia taip, kaip jį įpareigojo elgtis atitinkamas įstatymas ar Vyriausybės sprendimas (nutarimas), t. y. nepaiso jam privalomai nustatyto elgesio modelio. Sprendžiant Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 5 straipsnio 2 dalies taikymo pagrįstumo klausimą, kiekvienu konkrečiu atveju būtina nustatyti, ar šios teisės normos pagrindu savivaldybės administravimo subjektui Vyriausybės atstovo pateiktame reikalavime (ir atitinkamame Vyriausybės atstovo prašyme teismui) nurodyti įstatymai ar Vyriausybės sprendimai (dėl kurių neįgyvendinimo ar nevykdymo yra jie pateikti) atitinka nurodytus kriterijus. Taip pat būtina išaiškinti teisės akto (kurio įgyvendinimo siekia Vyriausybės atstovas) paskirtį bei jo taikymo (tuo pačiu ir taikymo laike) ypatumus. **Įstatymo ar Vyriausybės sprendimo savivaldybės administravimo subjektui nustatyti reikalavimai dėl privalomo elgesio modelio yra (turi būti) suformuluoti imperatyviai, aiškiai ir nedviprasmiškai** (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. kovo 20 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-1273/2012). [...].“

Tyrimo išvados

44. Atsižvelgiant į skunde nurodytas ir tyrimo metu paaiškėjusias aplinkybes, išvadas tikslinga pateikti, išskiriant šiuos klausimus:

44.1. dėl Alytaus rajono savivaldybės administracijos tarnautojų neveikimo atsisakant įpareigoti gretimo žemės sklypo savininką pakeisti prie Pareiškėjos sklypo ribos pastatytos kompostavimo dėžės buvimo vietą;

44.2. dėl Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių keitimo poreikio;

44.3. dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdoravimo aplinkosauginių reikalavimų keitimo poreikio;

44.4. dėl kenksmingomis medžiagomis nudažytos tvoros pašalinimo.

***Dėl Alytaus rajono savivaldybės administracijos tarnautojų neveikimo
atsisakant įpareigoti gretimo žemės sklypo savininką pakeisti
prie Pareiškėjos sklypo ribos pastatytos kompostavimo dėžės buvimo vietą***

45. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos momentus:

45.1. Pareiškėja kreipėsi į Seimo kontrolierę dėl Savivaldybės administracijos tarnautojų neveikimo nesprenžiant komposto dėžės perkėlimo AM nurodytu atstumu nuo žemės sklypo ribos klausimo.

45.2. Savivaldybės administracijoje sudaryta komisija 2019 m. liepos 11 d. atliko faktinių aplinkybių patikrinimą vietoje (žr. pažymos 5 punktą). Konstatuota akivaizdi vizualinė tarša ties Pareiškėjos langais. Nustatyta, kad žemės sklypo dalis, atskirta nuo kiemo didele medine tvora, priklausanti Pareiškėjos kaimynams, yra neprižiūrėta ir netvarkinga, žolės jau subrandinusios sėklas, kurios, esant didesniai vėjui, išnešiojamos po Pareiškėjos sklypą. Administracinis nusižengimas nebuvo konstatuotas, pažymėjus, kad galiojančiuose teisės aktuose nėra įpareigojimo individualaus kompostavimo dėžės privačiuose sklypuose įsirengti ne mažesniu kaip 2–3 metrų atstumu nuo tvoros.

45.3. Savivaldybės administracijos 2019 m. liepos 17 d. raštu (žr. pažymos 6 punktą) Pareiškėja buvo informuota apie gretimo sklypo savininkų įpareigojimą susitvarkyti neprižiūrėtą ir netvarkingą teritoriją iki 2019 m. rugpjūčio 12 d. bei laikytis Alytaus rajono savivaldybės miestų ir kitų gyvenamųjų vietovių tvarkymo ir švaros taisyklių. Taip pat buvo rekomenduota patraukti komposto dėžę teisės aktuose rekomenduojamu 2–3 metrų atstumu nuo kaimyninių sklypų. Tačiau imperatyvaus reikalavimo tai padaryti rašte nebuvo.

45.4. Savivaldybės administracijos atsakymą Pareiškėja ginčijo Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriui (žr. pažymos 7 punktą).

Pareiškėja prašė Lietuvos administracinių ginčų komisijos įpareigoti Savivaldybės administracijos Komunalinio skyriaus darbuotojus atlikti šiuos veiksmus: 1) įpareigoti kaimyną persikelti komposto dėžę į kitą savo sklypo vietą (toliau nuo Pareiškėjos langų ir tvoros), nurodyti konkrečią datą, iki kada šie veiksmai turi būti atlikti; 2) įpareigoti kaimyną prižiūrėti savo teritoriją, nurodant, kaip dažnai turėtų būti pjaunama žolė prie Pareiškėjos tvoros; 3) atvykti į vietą ir patikrinti, ar laikomasi įstatymais nustatytų taisyklių; 4) už piktybiškus pažeidimus skirti administracines nuobaudas.

Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyrius, konstatavęs, kad Savivaldybė ėmėsi visų jos kompetencijai priskirtų veiksmų, Pareiškėjos reikalavimus, nurodytus skundo 1, 2 ir 3 punktuose, atmetė kaip nepagrįstus, likusioje dalyje bylą nutraukdamas.

Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyrius išaiškino Pareiškėjai galimybę ginčyti priimtą sprendimą teismo tvarka, tačiau tyrimo metu nebuvo gauta tai patvirtinančių duomenų.

45.5. Po administracinių ginčų komisijos sprendimo Savivaldybės administracija 2019 m. spalio 25 d. raštu (žr. pažymos 8 punktą) informavo Pareiškėją, jog Taisyklėse reglamentuota, kad komposto dėžė turi stovėti privačioje valdoje specialiai tam skirtoje vietoje, tačiau nenurodyta, kad ji negali būti pastatyta Pareiškėjai matomoje vietoje. Atliekų tvarkymo įstatyme taip pat tai nėra numatyta; niekur nėra nustatyta, kad kaimyninio sklypo savininkas turi derinti komposto dėžės pastatymo vietą su gretimo žemės sklypo savininku; jokiam teisės akte, reglamentuojančiame atliekų tvarkymą, nėra numatyta galimybė Savivaldybei asmenis įpareigoti pašalinti ar perkelti komposto dėžę pagal teisės aktų reikalavimus ir nustatyti tam konkrečią datą.

46. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Pareiškėjos reikalavimo

įpareigoti Savivaldybės administracijos Komunalinio skyriaus darbuotojus atlikti veiksmus, susijusius su komposto dėžės perkėlimu, žolės pjovimu, pagrįstumas buvo įvertintas nustatyta tvarka (žr. pažymos 7 punktą). Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriaus sprendimo pagrįstumas galėjo būti ginčijamas tik teismo tvarka. Asmuo, manantis, kad jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą (žr. pažymos 23 ir 24 punktus).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nėra teisinio pagrindo konstatuoti Savivaldybės administracijos tarnautojų neveikimą, nesprenžiant kompostavimo dėžės perkėlimo klausimo, kol nepakeistas galiojantis teisinis reglamentavimas. Teisinio reglamentavimo klausimu Seimo kontrolierius pasisako atskirose šios pažymos išvadų dalyse (žr. pažymos 47–54 punktus). Todėl vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, **X skundo dalis dėl Savivaldybės administracijos tarnautojų neveikimo, atsisakant įpareigoti gretimo žemės sklypo savininką pakeisti prie Pareiškėjos sklypo ribos pastatytos kompostavimo dėžės buvimo vieta, atmestina.**

Dėl Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių keitimo poreikio

47. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos momentus:

47.1. Savivaldybės tarybos patvirtintose Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse (žr. pažymos 38 punktą) nustatyta bendra taisyklė, susijusi su žaliųjų atliekų tvarkymu, nurodant, kad „komunalinių atliekų turėtojai, kurie turi galimybes žaliąsias atliekas kompostuoti, turi tai daryti komposteryje, savo privačioje valdoje specialiai tam skirtoje vietoje ar bendruose kelių individualių namų ūkių kompostavimo įrenginiuose su kitomis rekomenduojamomis kompostuoti atliekomis“. Tačiau šiame teisės akte nenustatytas komposto dėžės privačiame žemės sklype įrengimo reikalavimas.

47.2. AM, išnagrinėjusi Pareiškėjos kreipimąsi dėl individualaus kompostavimo dėžės pastatymo vietos (žr. pažymos 9 punktą), atkreipė dėmesį į tai, kad kiekviena savivaldybė yra atsakinga už taisyklių, reglamentuojančių savivaldybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimą, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimą ir užtikrinančių, kad šios paslaugos atitiktų aplinkosaugos, techninius–ekonominius, higienos reikalavimus ir savivaldybių bei regioninių atliekų tvarkymo planų įgyvendinimą nustatančias komunalinių atliekų tvarkymo sąlygas, nustatymą.

AM nurodė, kad **Savivaldybė**, atsižvelgdama į AM nustatytus minimalius komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimus ir rekomendacijas, savivaldybės specifiką ir įvertinusi esamus ir (ar) planuojamus atliekų tvarkymo įrenginių pajėgumus, **turi nustatyti komunalinių atliekų tvarkymo savivaldybėje reikalavimus (taip pat ir dėl individualaus kompostavimo vietų įrengimo) ir skelbti juos teisės aktuose nustatyta tvarka** (žr. pažymos 9 punktą).

47.3. Priežiūrą, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus, pavesta įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovams (žr. pažymos 31 punktą).

48. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, **tyrimo dalis dėl Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių keitimo poreikio pripažintina pagrįsta.**

49. Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų įstaigos Vyriausybės atstovui Kauno ir Marijampolės apskrityse tikslinga rekomenduoti spręsti klausimą dėl Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto (žr. pažymos 31 punktą) reikalavimo įgyvendinimo Alytaus rajono savivaldybėje, kiek tai susiję su AM nurodytos pareigos lokaliuose teisės aktuose nustatyti reikalavimus kompostavimo dėžių įrengimo vietų nustatymui (žr.

pažymos 9 punktą).

Dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdoravimo aplinkosauginių reikalavimų keitimo poreikio

50. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos momentus:

50.1. Iš šiame tyrime nagrinėtos praktinės situacijos (žr. pažymos 5–18 punktus) matyti, kad Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyrius konstatavo privalomų reikalavimų individualaus kompostavimo dėžių įrengimo vietų nustatymui Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklėse nebuvimą. Dėl to komisija konstatavo neturėjusi teisinio pagrindo patenkinti Pareiškėjos prašymą įpareigoti Savivaldybės administracijos komunalinio skyriaus darbuotojus įpareigoti kaimyną perkelti komposto dėžę į kitą savo sklypo vietą (toliau nuo Pareiškėjos langų ir tvoros).

50.2. Seimo kontrolierių atliekamo tyrimo metu Savivaldybės administracija konstatavo negalėsianti pateikti nurodymo patraukti kompostavimo dėžę nuo gretimo sklypo ribos Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdoravimo aplinkosauginiuose reikalavimuose nurodytu atstumu, kol šie nebus nustatyti kaip privalomi, o ne rekomenduojami (žr. pažymos 18.2 punktą).

50.3. Institucijos skirtingai interpretuoja galiojančią teisinį reglamentavimą, susijusį su individualių kompostavimo vietų nustatymu:

50.3.1. AM laikosi pozicijos dėl savivaldybių pareigos nustatyti individualaus kompostavimo vietų įrengimo reikalavimus, pažymėdama, jog tai daryti savivaldybes įpareigoja Atliekų tvarkymo įstatymas ir Reikalavimai (žr. pažymos 18.1 punktą);

50.3.2. Savivaldybės administracija konstatavo, kad nėra pagrindo pateikti nurodymą patraukti kompostavimo dėžę nuo gretimo sklypo ribos 2–3 metrų atstumu, kol nebus pakeista Reikalavimų sąvoka „*rekomenduojama*“ (žr. pažymos 18.2 punktą).

50.4. Institucija, formuojanti politiką atliekų tvarkymo srityje, organizuojanti, koordinuojanti ir kontroliuojanti jos įgyvendinimą, yra AM (žr. pažymos 33 punktą). Seimo kontrolierė kreipėsi į AM, prašydama nurodyti efektyvų realios problemos nagrinėjamu atveju sprendimo būdą (žr. pažymos 18 punktą). AM konstatavo, kad Savivaldybė turi nustatyti Alytaus rajono atliekų tvarkymo taisyklėse individualaus kompostavimo vietų įrengimo reikalavimus, papildydama taisykles, kaip yra įgaliota (žr. pažymos 18.1 punktą).

50.5. Iš AM gautų paklausimų (žr. pažymos 13 punktą) matyti, kad praktikoje yra realus tikslesnio reglamentavimo dėl individualių kompostavimo dėžių įrengimo vietos nustatymo poreikis.

Kauno rajono savivaldybės administracija jau 2019 metais atkreipė AM dėmesį į tai, kad **Kauno rajono savivaldybės administracijoje gaunami skundai dėl individualaus kompostavimo vietų parinkimo per arti kaimyninio sklypo ribų, prašydama pateikti išaiškinimą ir esant poreikiui teikti Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdoravimo aplinkosauginių reikalavimų 16.1 papunkčio pataisą, sprendžiant klausimus dėl individualaus kompostavimo dėžių žemės sklypuose atstumų reglamentavimo** (žr. pažymos 13.1 punktą).

Seimo narys 2019 metais kėlė klausimą dėl **individualiai kompostuojančių asmenų nesilaikymo rekomendacinio pobūdžio reikalavimų, pažeidžiamų gretimų žemės sklypų savininkų teisių bei teisėtų interesų. Prašyta rekomendacinius reikalavimus keisti privalomaisiais** (žr. pažymos 13.2 punktą).

50.6. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. sausio 25 d. įsakymo Nr. D1-57 „Dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdoravimo aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ projekte (žr. pažymos 35 punktą) buvo numatyta kompostavimo vietos parinkimo mažesniu nei 2 metrų atstumu nuo gretimų sklypų ribos galimybė, turint gretimų sklypų

savininkų pritarimą raštu. Tačiau šios nuostatos nebuvo patvirtintos. Skundo tyrimo metu AM paaikškino, kad po derinimo su suinteresuotomis institucijomis ir socialiniais ekonominiais partneriais buvo nutarta atsisakyti šios nuostatos (žr. pažymos 12 punktą).

50.7. Nuo 2021 m. sausio 1 d. įsigaliojo Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų 35.1 punkto (žr. pažymos 36 punktą) nuostata, kad kompostavimo vieta parenkama nuošalesnėje sklypo vietoje (rekomenduojama bent 2 metrų atstumu nuo gretimų sklypų ribos atsižvelgiant į vyraujančią vėjo kryptį).

50.8. Dėl AM argumento, kad nurodytos problemos sprendimui atskiras reglamentavimas negalimas dėl savivaldybių savarankiškumo ir veiklos laisvės principo (žr. pažymos 10 punktą), vykdant komunalinių atliekų ir kitokių atliekų, savo pobūdžiu ar sudėtimi panašių į buitines atliekų tvarkymo sistemų diegimo funkciją, atkreiptinas dėmesys į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudenciją (žr. pažymos 43 punktą). Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijos 120 straipsnio 2 dalies norma, jog savivaldybės veikia laisvai ir savarankiškai, negali būti atsiejama nuo toje pačioje dalyje įtvirtintos nuostatos, jog savivaldybių veikimo laisvė ir savarankiškumas yra saistomi Konstitucijoje bei įstatymuose apibrėžtų jų įgaliojimų. **Vertinant konstitucinį savivaldybių savarankiškumo ir veiklos laisvės pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją principą, akivaizdu, kad jis negali būti aiškinamas kaip laiduojantis absoliučią vietos savivaldos viešojo administravimo institucijų laisvę įgyvendinant Konstitucijoje bei įstatymuose įtvirtintus įgaliojimus. Vietos savivaldos institucijos yra ribojamos Konstitucijoje įtvirtintų imperatyvų ir iš jų kylančių įstatymuose, *inter alia* VAI bei Vietos savivaldos įstatyme įtvirtintų veiklos principų. Taigi, savivaldybėms įgyvendinant joms priskirtas funkcijas, jų veiklą saisto įstatymų nustatyti reikalavimai ir tvarka, kuri, kai tai numatyta įstatymuose, nustatoma ir kituose teisės aktuose.**

Pagal viešojoje teisėje veikiančią teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose, veikimas viršijant kompetencijos ribas pažeidžia Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 ir 4 punktuose įtvirtintus įstatymo viršenybės bei nepiktnaudžiavimo valdžia principus ir yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu.

50.9. **Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtinti teisėkūros aiškumo ir efektyvumo principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, įpareigojančius teisėkūroje dalyvaujančius subjektus siekti sukurti vientisą, darnią ir veiksmingą teisės sistemą** (žr. pažymos 30 punktą).

50.10. Praktika rodo, kad aukštesnę teisinę galią turinčiame teisės akte nustatyti reikalavimai perkeliama į lokalius teisės aktus (t. y. savivaldybių institucijos į lokalius teisės aktus perkelia aukštesnę teisinę galią turinčiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus, įgyvendindamos teisėkūroje taikytiną sistemiškumo principą (žr. pažymos 30 punktą).

51. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniui reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, **teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai** (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai; žr. pažymos 40 punktą).

52. Apibendrinant **tenka konstatuoti, kad institucijų pozicijos dėl savivaldybių pareigos nustatyti privalomus individualaus kompostavimo dėžių įrengimui taikytinus atstumus nuo gretimų sklypų ribos privačiuose sklypuose išsiskyrė: nors AM išreiškė poziciją dėl savivaldybių pareigos nustatyti individualaus kompostavimo vietų įrengimo reikalavimus** (žr. pažymos 18.1 punktą), Savivaldybės administracija laikosi priešingos pozicijos. Savivaldybė konstatavo, kad negalės asmenims pateikti nurodymo patraukti individualaus kompostavimo dėžę nuo gretimų sklypų ribos nurodytu atstumu, kol Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiuose reikalavimuose naudojama sąvoka „rekomenduojama“ nebus pakeista (žr. pažymos 18.2 punktą). Tik nustatčius imperatyvų reikalavimą savivaldybėms patvirtinti privačiame sklype individualaus kompostavimo vietos įrengimui privalomą atstumą nuo sklypo

ribos, atsirastų pagrindas reikalauti įgyvendinti šią prievolę (žr. pažymos 18.2 punktą).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, tenka konstatuoti, kad, nesprendžiant savivaldybėms pareigos reglamentuoti privačiame žemės sklype individualaus kompostavimo vietos įrengimui privalomą atstumą nuo sklypo ribos, sudaromos sąlygos institucijoms laisvai interpretuoti galiojančią teisinį reglamentavimą, sukuriamos prielaidos nuolat kilti konfliktinėms situacijoms tarp gyventojų, neefektyviai naudoti institucijų tarnautojų darbo laiką ir biudžeto lėšas. Todėl darytina išvada, kad pažeidžiami teisėkūros aiškumo, efektyvumo bei atsakingo valdymo principai (žr. pažymos 30 punktą). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, tyrimo dalis dėl poreikio keisti Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų nuostatas pripažintina pagrįsta.

53. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, **tikslinga Lietuvos Respublikos Vyriausybei rekomenduoti:**

53.1. atkreipti dėmesį į tai, kad galiojantis teisinis reglamentavimas, susijęs su individualaus kompostavimo vietų privačiuose žemės sklypuose nustatymu, nesudaro sąlygų užtikrinti efektyvumo ir atsakingo valdymo principo įgyvendinimą (žr. pažymos 50–52 punktus). Nenustačius savivaldybėms pareigos reglamentuoti privačiame sklype individualaus kompostavimo vietos įrengimui privalomą atstumą nuo sklypo ribos, sudaromos sąlygos institucijoms laisvai interpretuoti galiojančią teisinį reglamentavimą, sukuriamos prielaidos nuolat kilti konfliktinėms situacijoms tarp gyventojų, neefektyviai naudoti institucijų tarnautojų darbo laiką ir biudžeto lėšas (žr. pažymos 1–8, 13, 18, ir 52 punktus);

53.2. spręsti klausimą dėl vieningo privačiame sklype individualaus kompostavimo vietos įrengimui privalomo atstumo nuo sklypo ribos reglamentavimo, užtikrinant teisinio reguliavimo aiškumo, teisėkūros efektyvumo ir atsakingo valdymo principų įgyvendinimą (žr. pažymos 21, 30 ir 41 punktus).

54. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, tikslinga **Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai rekomenduoti** pateikti išvadas:

54.1. ar teisinės technikos aspektu reikalavimais įvardintas teisės aktų nuostatas galima laikyti rekomendacijomis, traktuojant, kad jos neprivalomos; ar tokiu atveju privalo būti keičiama teisės akto formuluotė, įgyvendinant teisinio reglamentavimo aiškumą, tikslumą, nuoseklumą ir vidinę darną;

54.2. ar Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. D1-713, nuostatos yra privalomi reikalavimai, ar tik rekomendacijos, kai galima pasirinkti, įgyvendinti jas arba ne; ar neturėtų būti sprendžiamas klausimas dėl formuluotės pakeitimo, užtikrinant teisinio reguliavimo aiškumo, teisėkūros efektyvumo ir atsakingo valdymo principų įgyvendinimą (žr. pažymos 21, 30 ir 41 punktus);

54.3. ar teisinės technikos aspektu, savivaldybėms įgyvendinant savarankiškas funkcijas, aukštesnę galią turinčiame teisės akte, kuriuo privalo vadovautis savivaldybės, gali būti nustatyti privalomi reikalavimai, kuriais savivaldybės privalėtų vadovautis, tvirtindamos lokalius teisės aktus.

Dėl kenksmingomis medžiagomis nudažytos tvoros pašalinimo

55. Atsižvelgiant į tyrimo metu gautą informaciją, susijusią su šioje dalyje nagrinėjamu klausimu, atkreiptinas dėmesys į šiuos momentus:

55.1. Pareiškėja skundo tyrimo metu nurodė nesulaukianti kenksmingomis medžiagomis nudažytos tvoros pašalinimo (žr. pažymos 4 punktą);

55.2. AAD pareigūnai vykdo aplinkos apsaugos kontrolės funkcijas, t. y. reaguoja į skundus, esant aplinkos taršai ar kitiems aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimams (žr. pažymos

28 punktą);

55.3. Departamentas 2019 m. rugpjūčio 26 d. gavo policijos perduotą pranešimą dėl žalia nafta nudažytos tvoros su Pareiškėjos sklypu besiribojančiame gretimame žemės sklype (žr. pažymos 19 punktą);

55.4. Savivaldybės administracija informavo, kad, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro pateiktais duomenimis, už veiklai, susijusiai su nuodingosiomis medžiagomis, nustatytų reikalavimų nesilaikymą taikomos Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 267 ir 268 straipsnių nuostatos. Todėl pranešimas buvo persiųstas policijos komisariatui;

55.5. nors Departamentas 2020 m. vasario 18 d. raštu Seimo kontrolierių informavo apie tvoros, dėl kurios buvo kilęs ginčas, nugriovimą (žr. pažymos 19.2 punktą), 2020 m. gruodžio 14 d. rašte Pareiškėja nurodė nesulaukianti kenksmingomis medžiagomis nudažytos tvoros pašalinimo (žr. pažymos 4 punktą).

56. Pagal Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 6 punktą ir 17 straipsnio 4 dalį, skundo tyrimo metu paaiškėjus, kad jis nagrinėtinas kitoje institucijoje, tyrimas nutraukiamas.

Atsižvelgiant į tai, kad šioje dalyje nurodytas klausimas nagrinėtinas Departamente (žr. pažymos 55 punktą), vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, **X skundo dalies dėl kenksmingomis medžiagomis nudažytos tvoros pašalinimo tyrimas nutrauktinas.**

57. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, **tikslinga Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos Alytaus valdybai rekomenduoti** inicijuoti ir atlikti patikrinimą, kurio metu būtų įvertinti Pareiškėjos teiginiai dėl kenksmingomis medžiagomis nudažytos tvoros kaimyniniame žemės sklype nepašalinimo (žr. pažymos 4 punktą), ir nustatyta, ar nepažeidžiami aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai (žr. pažymos 19 punktą); nustačius pažeidimus, teisės aktų nustatyta tvarka spręsti klausimą dėl jų pašalinimo (žr. pažymos 55 punktą).

SEIMO KONTROLIERIŲ SPRENDIMAI

58. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, **Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Milda Vainiutė nusprendžia:**

X skundo dalis dėl Alytaus rajono savivaldybės administracijos tarnautojų neveikimo, atsisakant įpareigoti gretimo žemės sklypo savininką pakeisti prie Pareiškėjos sklypo ribos pastatytos kompostavimo dėžės buvimo vietą, atmetina.

59. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, **Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Milda Vainiutė nusprendžia:**

tyrimo dalį dėl Alytaus rajono savivaldybės atliekų tvarkymo taisyklių keitimo poreikio pripažinti pagrįsta.

60. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, **Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Augustinas Normantas nusprendžia:**

tyrimo dalį dėl Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų keitimo poreikio pripažinti pagrįsta.

61. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, **Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Augustinas Normantas nusprendžia:**

X skundo dalies tyrimą dėl kenksmingomis medžiagomis nudažytos tvoros pašalinimo pažymoje nurodytu aspektu nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIŲ REKOMENDACIJOS

62. Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 6, 8 ir 14 punktais, **Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriai rekomenduoja:**

62.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybei –

62.1.1. atkreipti dėmesį į tai, kad galiojantis teisinis reglamentavimas, susijęs su individualaus kompostavimo vietų privačiuose žemės sklypuose nustatymu, nesudaro sąlygų užtikrinti efektyvumo ir atsakingo valdymo principo įgyvendinimą (žr. pažymos 50–52 punktus). Nenustačius savivaldybėms pareigos reglamentuoti privačiame sklype individualaus kompostavimo vietos įrengimui privalomą atstumą nuo sklypo ribos, sudaromos sąlygos institucijoms laisvai interpretuoti galiojančią teisinį reglamentavimą, sukuriamos prielaidos nuolat kilti konfliktinėms situacijoms tarp gyventojų, neefektyviai naudoti institucijų tarnautojų darbo laiką ir biudžeto lėšas (žr. pažymos 1–8, 13, 18, ir 52 punktus);

62.1.2. spręsti klausimą dėl vieningo privačiame sklype individualaus kompostavimo vietos įrengimui privalomo atstumo nuo sklypo ribos reglamentavimo, užtikrinant teisinio reguliavimo aiškumo, teisėkūros efektyvumo ir atsakingo valdymo principų įgyvendinimą (žr. pažymos 21, 30 ir 41 punktus);

62.2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai – pateikti išvadas:

62.2.1. ar teisinės technikos aspektu reikalavimais pavadintas teisės aktų nuostatas galima laikyti rekomendacijomis, traktuojant, kad jos nėra privalomos; ar tokiu atveju privalo būti keičiama teisės akto formuluotė, įgyvendinant teisinio reglamentavimo aiškumą, tikslumą, nuoseklumą ir vidinę darną;

62.2.2. ar Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiai reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. D1-713, nuostatos yra privalomi reikalavimai, ar tik rekomendacijos, kai galima pasirinkti, įgyvendinti jas arba ne; ar neturėtų būti sprendžiamas klausimas dėl formuluotės pakeitimo, užtikrinant teisinio reguliavimo aiškumo, teisėkūros efektyvumo ir atsakingo valdymo principų įgyvendinimą (žr. pažymos 21, 30 ir 41 punktus);

62.2.3. ar teisinės technikos aspektu, savivaldybėms įgyvendinant savarankiškas funkcijas, aukštesnę galią turinčiame teisės akte, kuriuo privalo vadovautis savivaldybės, gali būti nustatyti privalomi reikalavimai, kuriais savivaldybės privalėtų vadovautis tvirtindamos lokalius teisės aktus;

62.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovų įstaigos Vyriausybės atstovui Kauno ir Marijampolės apskrityse – spręsti klausimą dėl Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto (žr. pažymos 24 punktą) reikalavimo įgyvendinimo Alytaus rajono savivaldybėje, kiek tai susiję su AM rašte nurodytos pareigos lokaliuose teisės aktuose nustatyti reikalavimus individualaus kompostavimo dėžių įrengimo vietų nustatymui (žr. pažymos 9 punktą);

62.4. Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos – inicijuoti ir atlikti patikrinimą, kurio metu būtų įvertinti Pareiškėjos teiginiai dėl kenksmingomis medžiagomis nudažytos tvoros kaimyniniame žemės sklype nepašalinimo (žr. pažymos 4 punktą), ir nustatyta, ar nepažeidžiami aplinkos apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai (žr. pažymos 19 punktą); nustatčius pažeidimus, teisės aktų nustatyta tvarka spręsti klausimą dėl jų pašalinimo (žr. pažymos 55 punktą).

Primename, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas

Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė